

Domačija Pri Jenceljnu in rudar Valentin Noč

Po pripovedovanju Joža Noča zapisali Zdenka Torkar Tahir in Nataša Kokošinek

Moj stari oče Janez Noč, Mokernov, je z ženo Mino in šestimi sinovi (Tonej, Joža, Janez, Pavel, Matevž in Jaka) živel na Pristavi, kjer je »vole futral«. Skrbel je namreč za tovarniške vole v hlevu. Ko je stari oče Janez Noč umrl, so morali stanovanje na Pristavi izprazniti. Vdovo s šestimi otroki je poročil Valentin Noč in vsi so prišli živeti k Jenceljnu. Tam je delovala trgovina »na črno«, za preživetje pa so se ukvarjali še z veriženjem in divjim lovom. Tihotapili so blago s Koroške in »raubšicali«. Dodaten

Domačija pri Jenceljnu, last Jože Noč

zaslužek jim je dajalo »furanje lesa«, ki so ga z volmi vozili do fužine na Javorniku. Rovtarji pa so k fužini na Javorniku vozili tudi rudo. Samo s kmetovanjem so v vasi lahko preživeli le Pri Lenčku, Pri Meševcu, Pri Noču in Pri Skednaču.

Rudaril je tudi Valentin Noč. Do rudnikov v Savskih jamah pod Golico je hodil eno uro daleč, zato so tam ostajali po cel teden. Bliže sta bila rudnika v Lepenah in na Belščici, od koder se je lahko vsak dan vračal domov. Kasneje je bil rudar v Zelenici pri Tržiču. Ko se je kopanje rude v Lepenah ustavilo in so lastnika vprašali zakaj, jim je odgovoril, »da so šele petelinu rožo preč odstranili«, kar je pomenilo, da je manganove rude v

rudniku ostalo še dosti. Ko pa so ustavili še kopanje rude v Zelenici, se je Valentin kot kovač zaposlil v železarni. Joža se spominja, da je oča Valentin večkrat rekel, da je bil rudarski kruh »težek kreh« in ga hkrati posvaril: »Živ v zemljo nkar ne hod! Mat so pa rekl, da so bili Rotarji na dobrem, saj ko je vsega zmankal, so pa en voz bačk (butar) naredl in za javorniški plavž prodal. Nazaj gor so pa žakelc moke prpelal.« Na rudarjenje spominjata še ohranjeni leščerbi in dve »kišti« dinamita, s katerim so razstreljevali v rudniškem rovu. Pri hiši so imeli tudi rudarske uniforme, ki so jih oddali v muzej in še nekemu. Dolgo so imeli tudi rudarsko »bluzno pa opasač«.

Joža Noč se rudarjenja svojega »oča«, kot je Valentina imenoval, ne spominja kaj dosti, ker je že dvanajstleten odšel služiti na Koroško, v Dellach v Ziljski dolini. Ostal je kar na kmetiji, na kateri sta z očetom našla prenočišče med potjo. Kasneje pa je šel služiti še njegov brat France, in sicer na kmetijo gospodinjinje sestre, kjer je služil Joža v letih 1942 in 1943. Ko je bila na obisku, se je pozanimala za pomoč, saj svojih otrok ni imela. Pri Jenceljnu so imeli ves čas tudi kovačnico za podkovanje volov in izdelovanje ali popravljanje različnih orodij. Za kovača se je izučil njegov stric Jaka. Še vedno hranijo učno obrtno pismo mojstra kovača z Bleda, pri katerem se je izučil za pomočnika. Vola so imeli pri hiši do poznih devetdesetih let 20. stoletja. Uporabljali so ga za oranje, na koncu pa je

Brata Jože in France Noč, ko sta služila na Koroškem. Last Jože Noč

bil le še za »cir«, saj ga ata ni hotel dati od hiše. »Rotarji«, pravi Joža, so bili kar zapostavljeni, saj so v vas napeljali elektriko šele leta 1939. Njegov oča se je zaposlil na težki progi v železarni na Javorniku. V železarni so bili zaposleni tudi vsi njegovi bratje razen Toneja, ki se je izučil za peka in je leta 1927 odšel v Argentino. Sam je bil vse življenje na kmetiji. Pri Jenceljnu in tu je dočakal visoko starost.

Joža Noč vozi z volom drva z gmajne leta 1991. Last Jože Noč